

OLATZAGUTIA

Sakanako *Guaixe* aldizkaritik galdegin dute herriaren izena *Olatzagutia* ala *Olatzagutia* den eta Euskaltzaindiak izan dituen arrazoiak bata ala bestea hobesteko. Aldi berean, jakin nahi dute Euskaltzaindiaren erabakiak duen eragina izen ofizialean.

Erantzuna:

Euskaltzaindiak, Nafarroako Gobernuak hala eskatuta, Nafarroako herri izendegiaren proposamena egin zuenean, honako bi aldaera hauek proposatu zituen eta hurrenkera honetan: 1. Olatzagutia, 2. Olazti. (Ikus *Nafarroako herri izendegia / Nomenclátor euskérico de Navarra*, Euskaltzaindia-Gobierno de Navarra, 1990).

Olatzagutia-ren esanahia honako hau da: *Olatza* ‘saroi’ (Burundan) + *guti* ‘txiki’ + *-a* artikulua. *Guti* hitza ezaguna da toponimian esanahi horrekin, adibidez, *Gamarragutxia* ‘Gamarra Menor’ eta *Miñaogutxi* ‘Miñano Menor’ (biak Araban).

Dokumentazio zaharra *Olatzagutia* forma osoaren alde mintzo da: *Holaçagutia* 1268, *Olaçagutia* 1350, *Olacegutia* 1366, *Olaçagoytia* 1575-1751. (Ikus J. M. Jimeno Jurforen lekukoak goian aipatutako *Nafarroako herri izendegia / Nomenclátor euskérico de Navarra* eta *Diccionario histórico de los municipios de Navarra II*, Pamiela, 2004 liburuetan).

Olazti aldaera *Olatzagutia* forma osoaren ahoskera herrikoiaren ondorioa da, XIX. mendean ageri dena: *Olaztisaroy*, 1847. Bilakaera hori bokal arteko –g– ezabatzearen ondorioa da eta gertakari hori erabat arrunta da euskaraz, oraindik gehiago hitz konposatuetan –dagokigun kasuan gertatzen den bezala–, (*Olatza* + *guti*).

Kontuan izatekoa da antzeko bilakaerak edo izen laburtuak oraindik arruntagoak direla euskararen kasuan, esaterako: *Larrasoña* > *Lasuin*, *Lizarragabengoa* > *Lixarrango*, *Mugiro* > *Muiro*, *Otsagabia* > *Otsagi*, *Saraguetta* > *Sauta*, etab. Soziolinguistikoki esplikazio errazekoak dira, gure hizkuntza duela gutxi arte ez delako ofiziala izan, kultura bideetatik kanpo egon delako, eskoletan irakatsi ez delako, hedabideetan present izan ez delako, etab.

Euskaltzaindiak forma osoen alde egin du eta, kasuren batean, bigarren aldaera ere eman izan du, soziolinguistikoki (izan) duen presentziagatik. Hori dela eta, eman zituen 1990eko argitalpenean 1. *Olatzagutia*, 2. *Olatzi*; 1. *Orbaizeta*, 2. *Orbaizta*; 1. *Otsagabia*, 2. *Otsagi*.

Euskaltzaindiaren Onomastika batzordeak etengabe segitzen du ikerketa lanetan eta gero eta argiago ikusten ari da forma osoen alde egin behar dela, forma horiek ez baldin badira oso zaharkituak, behintzat. Hori gertatzen da, adibidez, *Jaurrieta* herriaren *Eiaurrieta*, 1068 edo *Ihaurrieta*, 1268 formekin. Baztertu dira hain aspaldikoak izateagatik.

Horrengatik guztiarengatik, Onomastika batzordeak 2001ean Nafarroako herri izendegia berrikusi zuenean, *Olatzagutia* forma osoa berretsi zuen (*Orbaizeta* eta *Otsagabia* bezalaxe). Horren ondorioz ageri dira forma oso horiek Euskaltzaindiaren web orrian.

Dena dela, kontuan izan behar da gauza bat dela izen jasoak, kartel, agiri, eta dokumentazioan idatziz erabili behar dena, eta bertzea izen horren ahozko erabilera. Zentzu honetan, *Olatzi* erabiltzea erabat normala litzateke, beste hainbat lekutan bertako izen laburtua erabiltzen duten bezalaxe, hala nola, *Doneztun* (Donezteben) bizi da; *Elgorrikoa* (Elgorriagakoa) da; *Goizutan* (Goizuetan) dago; *Itundik* (Iturendik) dator; *Urdinera* (Urdinainera) doa, etab. Gertakari hau, bestalde, oso arrunta da hizkuntza guztietan: *Granada* > *Grandá*, *Portugalete* > *Portu*, *San Francisco* > *Frisco*...

Azkenik, argitu beharrekoa da Euskaltzaindia Nafarroan euskara gaietarako aholkulari ofiziala dela eta, hortaz, proposamenak egiteko erakunde ofiziala (Ikus 18/1986 Euskararen Foru Legearen 8. artikulua). Proposatzen dituen izenak ofizial bihurtzea, ordea, ez dago Euskaltzaindiaren esku, horretarako eskumenik ez duelako. Ofizialtasuna legeztapenen bitartez lortzen da. Legeak egitea Parlamentuari dagokio eta Gobernuari eta Udalei lege horiek garatzea, betetzea eta betearaztea.

Zuen galderaren erantzun argigarri delakoan, har ezazu, honekin batera nire agurrik zintzoena.

Iruñean, 2004ko irailaren 14an.

*Andres Iñigo,
Euskaltzaindiaren Nafarroako ordezkaria*